

ÇAMLİBEL İLÇESİ (TOKAT) MAKROMANTAR FLORASI

İbrahim TÜRKEKUL ve Esra ZÜLFÜKAROĞLU

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü. Tokat.
turkoibrahim@yahoo.com

ÖZET

Tokat ili Çamlıbel ilçesi sınırları içerisinde 2006 yılında gerçekleştirilen araştırma gezilerinde çeşitli makrofunguslar belirlenmiştir. Örnek olarak seçilenler zarar verilmeden dikkatlice söküldü ve yağlı kâğıtlara sarılmıştır. Aynı zamanda renkli fotoğrafları alındı, ekolojik bilgiler ve morfolojik özellikleri not edildi. Arazi ve laboratuvar çalışmaları sonucunda 24 familya'ya ait 51 takson belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Makrofungus, Tokat, Çamlıbel, Türkiye.

ÇAMLİBEL TOWN (TOKAT) FLORA OF MACROFUNGI

ABSTRACT

A variety of macrofungi was determined as a result of botanical excursion out within the boundaries of the town of Tokat-Çamlıbel province in the year 2006. Specimens were carefully removed and wrapped in wax paper. At the same time, the colored photographs were taken and ecological information and morphological features were noted. As a result of field and laboratory studies, 51 species belonging to 24 families were identified.

Key Words: Macrofungi, Tokat, Çamlıbel, Turkey.

GİRİŞ

Çalışma, Çamlıbel İlçesinde (Tokat) 2006 yılında tespit edilen makromantar örneklerine dayanılarak yapılmıştır. Çalışma alanı iklim özelliği bakımından yazları sıcak ve kurak, kışlar soğuk karasal bir iklime sahiptir. Bölgenin dominant bitki örtüsü *Pinus nigra* Arn, *Quercus* sp. *Populus* sp, *Salix* sp. ve *Ulmus* sp. ve küçük çalılıklar mevcuttur. Daha önce çalışma bölgesinde (Tokat) daha önce Türkekul [1,2] tarafından yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan bu çalışma ile bölgede bulunan makromantarların tespiti yapılarak Türkiye makromantar florasına katkı sağlanması amaçlanmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Arazi çalışmaları genellikle mantar yetişmesine uygun olan ormanlık alanlar, çalılıklar, koruluklar, bahçeler, dere yatakları, yaylalar ve çayırliklar ile yüksek dağ eteklerinde yapılmıştır.

Bir kısım mantarlar ise ağaç gövdeleri ve kütükleri üzerinden toplanmıştır. Mantar toplama genellikle ekolojik şartların mantarların yetişmesine uygun olduğu ilkbahar ve sonbahar aylarında yağmurdan sonra gerçekleştirilmiştir.

Materyallerin toplanmasında özellikle genç ve olgun makromantarların seçilmesine özen gösterilmiştir. Mantarların diğer bitkilerle varsa komşuluk durumları araştırılmıştır. Renkli negatiflerin alınması esnasında makromantarların morfolojik özelliklerinin mümkün olduğu kadar fotoğraflarda gösterilmeye çalışılmıştır. Örneklere ait habitat özellikleri not edilerek koleksiyon numaraları verilmiştir. Negatifler Canon S60 marka fotoğraf makinası ile alınmıştır. Laboratuvara getirilen örneklerinden spor baskısı elde edebilmek için, olgun üreme organlarından biri seçilerek beyaz bir kağıt üzerine yerleştirilerek 4-24 saat bekledikten sonra oluşan spor izinin rengi kaydedilmiştir. Arazi ve laboratuvar çalışmaları sonucunda elde edilen verilerin ilgili literatürlerden [3,4,5,6,7,8] yararlanılarak tür düzeyinde teşhisleri yapılmıştır.

Teşhisleri yapılan türler Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölüm herbaryumunda saklanmaktadır.

BULGULAR**ASCOMYCETES****Nectriaceae**

Nectria cinnabarina (Tode. : Fr.) Ölü Kayın ağaç dalları üzerinde, Ortaören, 10.04.2006, Esr 151.

Morchellaceae

Morchella conica Pers. Kavak ağaçlarının bulunduğu alanlarda, Karkıncık, 02.04.2006, Esr 134.

Morchella esculenta (L) Pers. Kavak ağaçlarının bulunduğu alanlarda, Karkıncık, 02.04.2006, Esr 131.

Helvellaceae

Helvella lacunosa Afzel : Fr. Karışık ormanlarda, Ortaören, 21.03.2006, Esr 061.

Xylariaceae

Hypoxylon fragiforme (Pers. :Fr.) J. Kickx f. Ölü Kayın ağaçlarının gövdeleri üzerinde, Akyurt, 24.05.2006, Esr 158.

Xylaria hypoxylon (L.) Grev. Ölü ağaçların bulunduğu yerlerde, Akyurt, 24.05.2006, Esr 160.

Xylaria longipes Nitschke. Ölü ağaçların kütükleri üzerinde, Karkıncık, 16.11.2006, Esr 226.

BASIDIYOMYCETES**Agaricaceae**

Agaricus arvensis Schaeff. Kayın ormanlarının altında, Batmantaş, 21.10.2006, Esr 201.

Agaricus bisporus (J. E. Lange) Imbach. Çayırıklarda, Karkıncık, 14.10.2006, Esr 191.

Bovista plumbea Pers. Çayırıklarda, çimenliklerde, Batmantaş, 20.09.2006, Esr 186.

Calvatia utrifomis (Bull.) Joop. Çayırlarda ve meralarda, Batmantaş, 19.04.2006, Esr 150.

Cyathus olla (Batsch) Pers. İnce odun parçalarının oluşturduğu organik atıklarda, Avşarağazi, 14.11.2007, Esr 221.

Lepiota cristata (Bolton.) P. Kumm. Çayırıklarda, çimenliklerde, bahçelerde, Fırindere, 21.04.2006, Esr 157.

Lepiota ignivolvata Bousset & Joss. ex. Joss. İğne yapraklı ağaçların bulunduğu ormanlıklarda, Karkıncık, 14.10.2006, Esr 193.

Lepiota konradii Huijsman. ex P D Orton. Meşe ağaçları altında, Akyurt, 24.05.2006, Esr 160.

Lycoperdon perlatum Pers. Meşelik alanlarda, Batmantaş, 12.06.2006, Esr 168.

Lycoperdon pedicellatum (Peck.) Karışık ormanda, Batmantaş, 21.10.2006, Esr 206.

Macrolepiota procera (Scop.) Singer. Karışık orman altlarında, Batmantaş, 20.09.2006, Esr 184.

Vascellum pratense (Pers.) Kreisel. Çimenliklerde ve meralarda, Akyurt, 29.10.2006, Esr 216.

Cantharellaceae

Craterellus cornucopioides (L.) Pers. Meşe ağaçları altında, Akyurt, 24.06.2006, Esr 168.

Coprinaceae

Coprinus atramentarius (Bull.:Fr.) Fr. Bahçelerde, çayırıklarda, Akyurt, 12.04.2006, Esr 141.

Coprinus disseminatus (Pers. : Fr.) S. F. Gray. Geniş yapraklı ağaç gövdeleri üzerinde, Fırindere, 21.04.2006, Esr 153.

Coprinus comatus (O.F. Müll.) Pers. Çimenliklerde, çayırıklarda, yol kenarlarında, Ortaören, 21.03.2006, Esr 54.

Coprinus micaceus (Bull.) Fr. Kavak ağaçlarının kökleri üzerinde, Batmantaş, 21.10.2006, Esr 201.

Diplocystidiaceae

Astraeus hygrometricus (Pers.) Morgan. Çalılık, meşeliklerde açık alanlarda, Ortaören, 21.03.2006, Esr 067.

Gastraceae

Gastrum sessile (Sow.) Pouz. meşe ağaçları altında, Batmantaş, 21.10.2006, Esr 203.

Gastrum nanum Pers. Karışık ormanlık alanda, Batmantaş, 21.10.2006, Esr 207.

Gomphidiaceae

Chroogomphus rutilus (Schaeff.) O. K. Mill. Sarı Çam altlarında, Ortaören, 16.10.2006, Esr 199.

Hydnangiaceae

Laccaria laccata (Scop.) Cooke. Sarıçam altlarında, Bedirkale, 04.11.2006, Esr 218.

Inocybaceae

Inocybe rimosa (Bul.) P. Kumm., Meşe ağaçları altında, Karkıncık, 14.10.2006, Esr 195.

Inocybe lacera (Fr.) P. Kumm. Kumlu toprakda, özellikle çamların olduğu yerlerde, Karkıncık, 14.05.2006, Esr 153.

Marasmiaceae

Gymnopus dryophilus (Bull.) Murrill. Meşelik alanlarda, Fırındere, 07.06.2006, Esr 221.

Hygrocybe nigrescens (Quél.) Kühner. Çayırılık, çimenliklerde, Bedirkale, 04.11.2006, Esr 224.

Hygrocybe persistens (Britzelm) Singer. Çayırlarda ve ormanlık alanda, İhsaniye, 20.11.2006, Esr 267.

Mycenaceae

Mycena rosea (Pers.) Sacc. Kayın ve çam ağaçlarının bulunduğu ormanlık alanlarda, Karkıncık, 14.10.2006, Esr 189.

Pleurotaceae

Pleurotus eryngii (D.C.) Quél. Çürümüş Eryngium dikenleri üzerinde, açık alanlarda, Fırındere, 12.09.2006, Esr 179.

Pleurotus ostreatus (Jacq.) P. Kumm. Söğüt gövdeleri üzerinde, Bedirkale, 13.03.2006, Esr 33.

Polyporaceae

Polyporus brumalis (Pers.) Fr. Küçük meşe dalları üzerinde, Batmantaş, 21.05.2006, Esr 157.

Fomes fomentarius (L.) J.J. Kickx. Ölü ve canlı Söğüt ağaçları üzerinde, Bedirkale, 24.11..2006, Esr 172.

Coriolus versicolor (L.) Quél. Gürgen ağacı kütükleri üzerinde, Fırındere, 21.04.2006, Esr 152.

Rhizopogonaceae

Rhizopogon luteolus Krombh. Sarı Çam ağaçları altında, Bedirkale, 24.11.2006, Esr 279.

Schizophyllaceae

Schizophyllum commune Fr.

Yaprağını döken ağaçların gövde ve kerestelerin üzerinde, Kızık, 12.05.2006, Esr 155.

Sclerodermataceae

Pisolithus arhizus (Pers.) Rauschert. Yarı kuru topraklarda, ormanlık ya da yol kenarlarında, Avşarağzı, 14.03.2006, Esr 038.

Suillaceae

Suillus cavipes Opat. Karaçamların bulunduğu alanlarda, Bedirkale, 04.11.2006, Esr 219.

Suillus luteus (L.) Roussel. Çam altlarında, Fırındere, 12.09.2006, Esr 178.

Tricholomataceae

Clitocybe geotropa (Bull.) Qué. Meşelik alanlarda, Batmantaş, 12.06.2006, Esr 167.

Clitocybe odara (Bull. : Fr.) P. Kumm. Karışık ormanda, Bedirkale, 04.11.2006, Esr 220.

Lepista nuda (Bull.:Fr) Cooke Sarı Çam ağaçlarının altlarında, Karkıncık, 14.10.2006, Esr 195.

Tricholoma terreum (Schaff. : Fr.) Quel. Sarı Çam ağaçlarının altlarında, İhsaniye, 17.10.2006, Esr 200.

Tricholoma ustale (Schaeff. : Fr.) O.K. Mill. Kayın ağaçları altında, Ortaören, 17.11.2006, Esr 248.

Russulaceae

Lactarius deliciosus (L.) Gray. Sarı Çam ve Ladin altlarında, Kızık, 12.10.2006, Esr 190.

TARTIŞMA

Arazi ve laboratuvar çalışmaları sonucunda 24 familya'ya ait 51 takson teşhis edilmiştir. Teşhisi yapılan türlerden 7'si Ascomycetes ve 44'i de Basidiomycetes'e aittir.

Daha önce araştırma alanına yakın bölgelerde Tokat (Türkekul, 2003-2005) belirlenen makromantar taksonları ile önemli ölçüde benzerlik gösterdiği tesbit edilmiştir.

Yenebilen türlerden bazıları yöre halkı tarafından doğal ortamdan toplanarak tüketilmektedir. Bu türler; *Coprinus comatus*, *Agaricus bisporus*, *Pleurotus eryngii*, *Pleurotus ostreatus*, *Lactarius deliciosus* ve *Macrolepiota procera'* dir. İlkbahar ve Sonbahar aylarında halk pazarlarında ve özellikle yol kenarlarında *Agaricus bisporus* türü satışına sıkça rastlamak mümkündür.

TEŞEKKÜR

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu'na (2006/12 nolu proje) desteklerinden dolayı teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

- [1]. Türkekul, İ., 2003, A Contribution to the Fungal Flora of Tokat Province, *Turk. J. Bot*, 27. 313-320.
- [2]. Türkekul, İ., 2005, Two New Records for Macrofungi of Turkey, *Ot Sistematik Botanik Dergisi*, 12, 2 187-190.
- [3]. Breitenbach J & Kranzlin F 1991, *Fungi of Switzerland*, Vol. 1-2-3, Verlag Mykalogia, Lucerne.
- [4]. Breitenbach J & Kranzlin F 1991, *Fungi of Switzerland*, Vol. 1-2-3, Verlag Mykalogia, Lucerne.
- [5]. Breitenbach J & Kranzlin F 1991, *Fungi of Switzerland*, Vol. 1-2-3, Verlag Mykalogia, Lucerne.
- [6]. Jordan M 1995, *The Encyclopedia of Fungi of Great Britain and Europe*, UK: David & Charles Book. Co.

- [7]. Phillips R 1981, *Mushrooms and Other Fungi of Great Britain and Europe*, New Interlitho S.P.A. Milan.
- [8]. Sesli E & Denchev C. M 2009, Checklist of the Myxomycetes, larger Ascomycetes, and larger Basidiomycetes in Turkey, *Mycotaxon*, 106: 65-68